CASA - LAITMOTIV ÎN POEZIA BLAGIANĂ

Maria Dorina PAŞCA

Abstract

Like time, the house appears as a motif in Blaga's poetry, representing at a given time, the whole universe we refer and report to. Thus, in the poems submitted to our attention, the house personalizes the universe where the poet leaves forms from his spiritual matrix. In this context, the house becomes: alive, thinks, prays, cries, lives the love and cries the weakness , but always remains a landmark, a place of returning into the memories and beyond, giving in time, safety and stability and also becoming, the beginning of infinity and universality perception.

Keywords: house, word, love, spiritual matrix, universality.

Pentru cei mai mulţi dintre noi, *casa* reprezintă *tot universul* la care ne referim şi raportăm, incluzând în matricea sa spirituală:

- singurătatea;
- familia;
- vatra;
- punctul de reper;
- iubirea;
- căminul;
- locul sacru.

iar enumerarea ar putea continua, important este ca reperarea unui *loc* la care facem întotdeauna trimitere, să se poate identifica, după părerea noastră, însăşi cu existenţa, ca fiinţă a omului, în trecerea sa spre nemurire.

De aceea:

- identitatea;
- apartenenţa;
- stabilitatea;
- acceptarea;

se pot adăuga celor enumerate anterior, ca fiind pilonii prin care *construcţia umană a casei* îşi desăvârşeşte lucrarea sacralităţii asupra sufletului nostru.

În acest context, ca act premergător al faptului că ne putem identifica fiecare dintre noi cu însăşi *casa ce suntem*, similitudinea cu ceea ce Paulo Coelho descria în Zahir (2005), este dintr-un anumit punct de vedere, semnificativă: „Şi catedrala rezistă, şi deodată, în mijlocul naosului, înţeleg ceva extraordinar: catedrala sunt eu, e fiecare dintre noi. Creştem, ne schimbăm, ne descoperim, slăbiciunile pe care trebuie să le corectăm şi nu alegem totdeauna cea mai bună soluţie, dar în pofida acestor lucruri, mergem înainte, încercând să ne păstrăm verticalitatea, corect, astfel încât să cinstim nu pereţii, nu uşile, nici ferestrele, ci spaţiul în care adorăm şi venerăm tot ce ne este scump pe lume.

BDD-A2783 © 2010 Universitatea Petru Maior
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:55:53 UTC)

Da, suntem o catedrală, nu încape nici o îndoială. Dar, ce se ascunde în spaţiul din catedrala ascunsă?"

Şi astfel, ajungem a identifica elemente ale personalităţii casei, pornind de la faptul că după Gibson (1998), ea simbolizează familia, protecţia şi stabilitatea, un refugiu personal faţă de lumea exterioară.

Fiind totodată un loc în care *masca* poate fi eliminată pentru a elibera adevăratul nostru *eu*. C. Jung, adaugă, identificând *casa* ca simbol al binelui, ajungând a face corelaţii analoage între:

a) – etajele = diferite nivele ale gândirii;
b) – încăperile de la subsol = inconştientul;
c) – camera de zi = căminul inconştientului;
d) – bucătăria = locul transformărilor;
e) – etajele superioare = aspiraţii şi spiritualitate;
f) – scările = legătura psihică dintre toate componentele casei;

toate componentele casei, chiar dacă, cele mai multe culturi, o consideră un model al

- lumii;
- cosmosului;
- corpului omenesc.

Şi toate aceste *identităţi ale casei***,** din punct de vedere psihologic, se metamorfozează în poezia blagiană, primind girul lait-motivului, alături de cel al timpului, al vieţii, sau/şi al eului însuşi.

Astfel, Lucian Blaga, face trimitere în poezia sa la casă, personalizând în timp, casa mea, găsind-o ca lait-motiv în creaţii ca:

- *Către cititor* (1924) – apărută în vol. „În marea trecere", 1924, Cluj
- *Am înţeles păcatul ce apasă peste casa mea* (1923) – apărută în vol. „În marea trecere" (1924) Cluj
- *Sat natal* (1931) – apărută în vol. „La cumpăna apelor" (1933), Sibiu
- *Estorii* (1938) – apărută în vol. „La curţile dorului" (1938), Bucureşti
- *Pod peste Mureş* (1963) apărută în vol. „Vârsta de fier" (1940 – 1944)
- *Inscripţie pe-o casă nouă* (1962) apărută în vol. „Ce aude unicornul".

În cele şapte poezii blagiene, *casa* personalizează universul cuvintelor în care poetul lasă forme din matricea sa spirituală. *Casa* devine vie, gândeşte, se roagă, plânge, trăieşte iubirea şi plânge neputinţa, dar rămânând întotdeauna, un punct de reper, un loc al reîntoarcerii în amintiri şi nu numai dând în timp, siguranţă şi stabilitate, devenind începutul perceperii infinitului şi universalităţii.

Astfel, în poezia *Către cititor* (1924) cu care se şi începe vol. „În marea trecere", poetul face de la bun început o delimitare strict personală despărţind parcă apele, spunând în primul vers:

„*Aici* e casa mea. *Dincolo* soarele şi grădina cu stupi."

Această sacră delimitare, duce gândul poetului cât şi întreaga sa fiinţă spre dorinţa şi necesitatea de **a***partenenţă* şi mai departe de *proprietate morală, de tabu* „Aici e casa mea",

BDD-A2783 © 2010 Universitatea Petru Maior
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:55:53 UTC)

accentul fiind pe aici. Căci *dincolo*, e un alt *al meu*, unde te pot lăsa să intri, să vezi, să vorbeşti, să te uiți şi să te minunezi, aşteptând să-ți apun despre „marea trecere."

Şi chiar dacă cuvintele sunt lacrimi a celor ce sunt si-a celor ce vor voi a veni, toate se regăsesc în taina trecerii, într-un singur loc, acolo unde poetul spune *aici e casa mea*, adică, la toate acestea am şi dau îngăduință, dar unde delimitează o anumită detaşare, față de neimplicarea în metamorfoza matricei spirituale, spunând:

„*Aici* e *casa* mea. *Dincolo* soarele şi grădina cu stupi
Voi treceți pe drum, *vă uitați* printre gratii de poartă
Şi *aşteptați să vorbesc*. – De unde să-ncep?"

Accentul „*a mea*" subliniază, de ce nu, o anumită subtilitate afectivă, intimitatea fiind intangibilă. Acest *a mea*, de fapt, *casa mea*, îşi are rădăcinile în acelaşi pământ pe care este şi grădina cu stupi, dar de fapt, ea e dincolo, cu soarele, *aici fiind doar casa mea*. Poetul nu este egoist ci doreşte a avea un punct de reper palpabil *aici, casa* fiind fortăreaţa, cetatea, visul şi taina sa ascunsă, însăşi smerenia cuvintelor sale care uneori sunt lacrimi – chiar dacă, mulți trec peste drum, văzându-l şi auzindu-l, el fiind de neatins căci, sacru rămâne ceea ce-i aparține pentru totdeauna „*casa mea*".

Şi chiar dacă-şi doreşte şi stabileşte cu atâta străşnicie, proprietatea în poezia *Am înțeles păcatul ce apasă peste casa mea* (1923), poetul nu mai doreşte a avea casa depărtată de restul, ci din contră, însuflețită, nemaivăzând rostul tălmăcirii şi răstălmăcirii înțelesurilor ce rămân mari neînțelesuri. De fapt, poetul, *nu doreşte* a rămâne singur, chiar dacă are casa sa, ştiind că totul se rostuieşte într-o formă sau alta. Astfel:

„Am înțeles păcatul ce apasă peste *casa mea*
ca un muşchi strămoşesc."

se constituie în mintea poetului ca o „mânie" celestă ce stă în singurătate perpetuă dată de muşchi strămoşesc, transferul emoțional fiind evident.

Înțelegând păcatul, poetul caută şansa *de a nu rămâne singur* şi de aceea el cere:

„Dă-mi mâna ta trecătorule, şi tu care mergi,
şi tu care vii.
Toate turmele pământului au aureolă sfinte
peste capetele lor.
Astfel mă iubesc de-acum:
unul între mulți,
şi mă scutur de mine însumi
ca un câine, ce-a ieşit dintr-un rău blestemat.
Sângele meu vreau să curgă pe scocurile lumii
să-nvârtă roțile
în mori cereşti"

nevoia *apartenenței* devenind stringentă astfel, privind din prisma psihanalitică „uşa şi ferestrele casei s-au deschis pentru a face legătura cu ceilalți", verdictul reuşitei dându-l chiar poetul „Sunt tremur de fericire".

BDD-A2783 © 2010 Universitatea Petru Maior
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:55:53 UTC)

Continuând periplul emoţional al apartenenţei, siguranţei şi stabilităţii în poezia *Semne* (1923), poetul întrezăreşte o anumită instabilitate a neputinţei de a învinge din nou în faţa unor „semne de plecare", de aceea, încearcă să se delimiteze de tot şi de toate, protejându-se:

„Mi-am pecetluit cu ceară *casa*"

nelăsând la jocul şi voia sorţii, păcatul lumesc al întinării, stabilind reguli ce nu îngăduie: nici treceri pe uliţi, nici adiere de om făcând ca podurile să tacă, iar

„Din clopote avântul va cădea."

Ferindu-şi şi pecetluindu-şi cu ceară casa, poetul pare a fi coconul ce aşteaptă un alt semn, casa fiindu-i adăpost şi nou destin, chiar dacă, în răutatea semnelor:

„aici *casele* au încercat cândva

Să ucidă pe copii omului",

negarea iubirii şi frustrarea neputinţei, dezvăluie o altă *mască* pe care *casa mea* (a poetului) o poate lua, atacându-i temelia gândului său şi a cetăţii sale.

Şi cu toate acestea, poetul se reîntoarce pentru a-şi regăsi matricea spirituală aflată ca întotdeauna în satul natal, poezia *Sat natal* (1931) identificând-o.

Poetul se raportează la *casa sa* prin prisma celorlalte, schimbarea şi neprevăzutul luându-l prin surprindere, punându-i astfel în pericol siguranţa, stabilitatea, reperul şi iubirea *casei*:

„Totul cât de schimbat! *Casele* toate sunt mult mai mici

decât le-a crescut amintirea

Lumina bate altfel în zid, apele altfel în ţărm.

Porţi se deschid să-şi arate uimirea".

Dar, precum amintea şi C. Jung referitor la *perceperea casei*, realul şi irealul transpuse în amintire au alte coordonate, iar totul este supus schimbării ceea ce îngăduie schimbarea casei, lăsând porţile deschise să-şi arate uimirea spre lumea cogniscibilităţii, necesară înţelegerii atât a momentului revenirii spre matricea spirituală, cât şi a raportării sale personale la aceasta, ştiind că încă:

„ceasul meu fericit, ceasul cel mai fericit

încă nu a bătut. Ceasul aşteaptă

subt ceruri cari încă nu s-au clădit",

aşteptarea aici fiind înţeleasă ca pe cunoaşterea de sine, în accepţia acceptării *casei*.

În poezia *Estoril* (1938) – poetul dă culoare *casei*, pornind de la alb şi ajungând la şofran. Personalizarea cromatică a *casei* stabileşte evoluţii emoţionale care tind a apropia suflete.

Peisajul marin accentuează simţirea zilei, „îmblânzind" staticul ce prinde în secvenţe fotografice pacea. Dintre toate totuşi.

„*Timpul* ce iese din *casă*,

cât de uşor l-ai putea prinde iar

să-l reţii cu un fir de mătase",

BDD-A2783 © 2010 Universitatea Petru Maior
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:55:53 UTC)

codifică trecerea spre neant a clipei ce simte că aparţine **casei** şi care, pornită în timp, aduce eternitate acesteia prin:

„*Casele* care cresc în pădurea de pini
albe sau ca şofranul,
lucind pe coline."

Aici, identitatea dată de poet *casei sale* certifică trecerea timpului care, nemaifiind locuitor, iese şi nu rămâne prins în fire de mătase fiind efemer precum neatinsul gând al iubirii neîmpărtăşite.

Pod peste Mureş (1963) este momentul în care poetul trece peste *pragul casei* făcută pod între malurile apei. *Casa* pare a fi o mare trecere a celor ce-şi caută drumul, înnoindu-l sau lăsându-l vechi, precum neîmplinitul gând.

Podul ajunge *casă* între maluri, iar *casa* cu ieşiri de pod, totul nefăcând decât să lase mişcarea să se producă, lipsind punctul de reper, chiar dacă, *pragul* poate sfârşi în drum:

„La vad, un pod de lemn, cu acoperişul de şindrilă,
lung cât o uliţă de sat,
…câte au trecut
pe el ca printr-o casă, lungă, dreaptă casă,
ca printr-o casă la al cărei prag
sfârşeşte drumul, ca să iasă
la celălalt capăt iarăşi drum, drum vechi în lume
precum pravila îl vrea – lăsat în voie să pornească."

identitatea poetului fiind precară, lăsând loc mişcării încă nesigure să-şi găsească timpul şi cadenţa.

Şi la toate acestea, în *Inscripţie pe-o casă nouă* (1962), poetul îşi regăseşte ritmul, identificând locul sacru prin regăsirea tainei începutul şi-a familiei, purtând lumina matricei spirituale, în stabilirea liniştii casei sale noi.

Nemişcarea îi dă siguranţa aşteptării, făcând din nimicurile casei percepţia sa ritualică, avansând astfel ideea perpetuării şi însemnării locului, personalizând însăşi clipa de a te simţi bine acasă.

Întreaga poezie atinge apogeul identităţii unei case noi ce prinde în esenţa matricei sale, existenţa însăşi:

„Toate stau la locul lor,
stă paianjenul în plasă,
ca-ntr-o lume de mătase.
Nu-l încearcă nici un dor
Din ocolul lui să iasă.

Toate stau la locul lor:
piatră, floare şi ulcior
vatră şi amnar şi iască.
Asta-i legea tuturor:

BDD-A2783 © 2010 Universitatea Petru Maior
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:55:53 UTC)

Zări să-şi facă din pridvor,
să se simtă bine-*acasă*”

binecuvântarea venind din ultimul vers, ceea ce decodifică starea universalităţii, ce se reduce la trecerea pragului în cunoaşterea minunii şi a miracolului fiinţei umane.

Am încercat astfel o dezvăluire prin lait-motivul invocat de-a lungul relatării noastre, a dorinţei eu-lui blagian de-aşi face şi a percepe *casa* ca matrice spirituală, dând apartenenţă cauzei cunoaşterii, personalizând trăirea ca pe o trecere a pragului dintre *aici* şi *dincolo*, rămânând doar zidul, drumul şi vântul să-mprăştie cuvintele, poetul însuşi cerând:

„de-aceea lăsaţi-mă
să umblu mult printre voi,
să vă ies în cale cu ochii închişi”
(Către cititor – 1924)

invocarea venind ca o incantaţie adusă perceperii sinelui ca treaptă a marii treceri, înţelegându-se ca fiind „mut ca o lebădă”.

Şi cu toate acestea, casa rămâne pentru poetul Lucian Blaga acea mare provocare, ştiind că el este *casa*, iar pământul, matricea sa spirituală.

B I B L I O G R A F I E

1. Blaga, L. (1982) – *Poezii*, Ed. Cartea Românească, Bucureşti
2. Bălu, I. (1986)- *Lucian Blaga*, Ed. Albatros, Bucureşti
3. Braga, C. (1998)-*Lucian Blaga. Geneza lumilor posibile*, Institutul European, Iaşi
4. Botez, A. (1999)- *Concepte integrative antice, moderne, post-moderne*, Ed. Semn, Bucureşti
5. Coelho, P. (2005) – *Zahir*, Ed. Humanitas, Bucureşti
6. Gibson, C. (1998) – *Semne şi simboluri*, Ed. Aquila 93, Oradea
7. Gană, G. (1976)- *Opera literară a lui Lucian Blaga*, Ed. Minerva, Bucureşti
8. Moraru, C. (2005)- *Lucian Blaga- convergenţe între poet şi filosof*, Ed. Ardealul, Tg. Mureş
9. Nistor, E. (2007)- *Conceptul de spaţiu mioritic în filosofia lui Blaga*, Ed. Ardealul, Tg. Mureş
10. Paşca, M. D. – *Timpul în poezia blagiană din perspective filosofice, psihologice*- Lucrare publicată în vol. „Izvoare filosofice”- periodic de comunicare multiculturală, 2009- pag. 121-128, Ed Ardealul, Tg. Mureş
11. Pop, I. (1981)- *Lucian Blaga- universul liric*, Ed. Cartea Românească, Bucureşti
12. Todoran, E. (1981-1983)- *Lucian Blaga, mitul poetic*, vol. I-II, Ed. Facla, Timişoara
13. Vidam, T. (2005)- Lucian Blaga şi filosofia europeană a secolului XX, Ed. Casa Cărţii de Ştiinţă, Cluj Napoca

BDD-A2783 © 2010 Universitatea Petru Maior
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:55:53 UTC)